

EL SERVEI D'EXTENSIÓ AGRÀRIA A INCA. 1972-1984

LLORENÇ PAYERAS CAPELLÀ
ANTÒNIA LLOBERA TORRENS

Introducció

El Servei d'Extensió Agrària començà les seves activitats a Inca el 28 de març de 1972. El local estava ubicat en al carrer de les Coves i Joan Rallo, enginyer agrònom, fou el seu primer agent.

Aquest servei, ja el tenien a Palma, Manacor i sa Pobla. Antoni Perelló "Cabo", en aquells moments president de la Cambra Agrària, veient les possibilitats que oferia aquest servei al món agrari, sol·licità una agència per a Inca.

En aquest comunicat presentam el que era el Servei d'Extensió Agrària, la filosofia que impulsà, quins serveis oferia i com aquest servei encara podria aplicar-se.

També es presenten les persones, llocs, accions i cronologia del Servei a la ciutat d'Inca.

Cartell mural de l'Agència de Negreiras, la número 1 d'Espanya

LEMA del SEA: ajudar l'agricultor a utilitzar els seus recursos

El Servei d'Extensió Agrària, SEA, a l'Estat espanyol

El SEA neix a causa de la problemàtica que tenien les famílies i les comunitats rurals. El benestar familiar i les condicions de vida en els nuclis rurals tenien greus deficiències que podien millorar-se amb una acció educativa per a poder progressar. N'interessava la millora integral, no només tècnica, especialment en les petites explotacions agràries.

La idea i organització del servei fou inspirada en el sistema que es feia en aquells moments a Amèrica del Nord i que aplicà a l'Estat espanyol el concepte d'extensionisme que pretenia salvar l'enorme separació entre tècnics i agricultors.

El Servei començà les seves activitats l'any 1955 (Ordre de 15 setembre 1955, en el BOE de 30 setembre de 1955), amb 10 agències comarcals. L'any 1964 ja n'eren 228, i el 1972 la xifra és de 685. Aquest servei produí en l'àmbit agrari i rural espanyol una revolució socioeconòmica i tecnològica sense precedents, tant pels moviments demogràfics cap als centres industrials i les àrees urbanes com per l'impuls en la modernització de les explotacions, i el desenvolupament general experimentat pel sector agroalimentari i el medi rural. El canvi culmina amb la incorporació de l'Estat espanyol a la CEE (1 de gener de 1986).

L'aspecte més important i definitori de l'actuació del SEA serà la promoció d'accions de millora a realitzar amb el protagonisme de la població rural, comptant amb el suport i acompanyament de l'assistència tècnica, la divulgació i la capacitació, fruit de l'excel·lent acollida que tengué entre les famílies agràries i les comunitats rurals. Prova d'això, el nombre d'alumnes en els cursos passà d'11.103 l'any 1964 a 56.611 l'any 1970.

Les agències comarcals foren els centres i les cèl·lules bàsiques de l'organisme.

Els agents d'Extensió Agrària, tècnics vocacionals i especialment preparats per a la labor promotora i formadora, tenien el següent repte: "Cómo es esta hoy y cómo podrá llegar a ser, en sus distintas localidades y sectores, de acuerdo con los recursos disponibles y las capacidades de la población, las actuales y la potenciales desarrolladas."

Amb un naixement modest, el SEA experimentà una ràpida expansió. A més d'organitzar reunions informatives i visites d'assessorament a finques, organitzava cursos amb grups d'agricultors. Com a complement i dins la formació permanent d'adults tenien les escoles de capacitació. Cada escola tenia una finca annexa, de la qual duïen l'explotació els propis alumnes. El 1970 existien unes 47 d'aquestes escoles.

Les agències d'Extensió Agrària dedicaven especial atenció a la capacitació de la joventut rural en edat postescolar amb diferents grups d'aprenentatge. Oferien a aquests joves l'oportunitat de desenvolupar activitats per tal de conèixer noves tècniques i canvis d'actitud, de forma teòrica i pràctica. Els cursos d'aprenentatge tenien una durada no inferior a dos anys. Les dones també tenien actuacions específiques, programes d'economia domèstica, d'instal·lació de joves i de desenvolupament comunitari.

En una reestructuració de l'any 1958 i tenint com a responsable Emilio Gómez Ayau, començà a

organitzar-se un departament cinematogràfic. D'aquesta manera es reforçà la utilització de mitjans audiovisuals per a l'ensenyament i amb l'estructura territorial del Servei aconseguiren una considerable difusió del cine com a recurs formatiu.

La primera producció fou dirigida per Anacleto G. Apodaca, assessor de la Missió d'Ajuda Tècnica d'EUA. "La Extensión Agrícola en España" (1959) reflecteix els inicis, el funcionament i els objectius del servei, del departament de cinematografia s'encarregà l'enginyer agrònom José Neches Nicolás; ell i el seu equip també realitzaven els programes de ràdio i televisió.

Una de les publicacions que va fer el servei, i que més impacte tengué, foren les edicions d'*Hojas divulgadoras*, que consistien en plagues tècniques i monogràfiques sobre temes concrets del món rural. Aquestes tenien un alt nivell, tant és així que encara la seva informació és vàlida i actual.

El Servei d'Extensió Agrària a Inca

L'oficina de la ciutat d'Inca fou la SEA 712. S'inaugurà el 28 de febrer de 1972. A Mallorca ja existien oficines a Palma i sa Pobla. Es va crear una nova zona, enmig de les dues anteriors, i que comprenia 19 municipis. Fou iniciativa d'Antoni Perelló "Cabo", que era president de la Cambra Agrària.

L'agent d'Extensió Agrària que es destinà a Inca fou l'enginyer agrònom Joan Rallo, natural de la província de Castelló. Aquest estigué al front del servei fins a l'any 1980, en què fou traslladat a Palma com a especialista en fructicultura.

Com que no tenia local assignat, l'oficina fou instal·lada, a la Cambra Agrària, al carrer de les Coves, on estigué en condicions precàries durant dos anys. L'assignació de material i altres recursos fou tan minsa que per redactar els informes pertinents el distribuïdor de màquines d'escriure Estrany cedí una màquina a Joan Rallo durant llarg temps. També estigué un any sense que arribàs l'administrativa designada.

Al cap de set anys l'any 1979 s'incorporà al servei un altre agent: Gabriel Serra Vich, natural de Manacor. I més tard, l'agent d'economia domèstica Maria Antònia Manzanal.

L'oficina estava adscrita al Centro Regional Cataluña y Baleares, ubicat a Reus (Tarragona).

La primera feina que es va dur a terme va ser un estudi de la comarca, per conèixer les necessitats en els camps d'acció del servei, que eren els següents:

- Explotació agrícola – ramadera
- Família
- Dona – economia domèstica
- Juventut
- Desenvolupament comunitari

Com es veu, la feina del Servei d'Extensió Agrària era qualque cosa més que un servei tècnic agrícola, era un servei social integral dins el sector agrari.

El batle Antoni Fluxà, l'any 1974, atenent a les necessitats creixents del servei, cedí les instal·lacions municipals que havia ocupat Radio Popular, com a nova seu, situada al camí vell de Llubí, darrere

les cases dels mestres. Aquí estigué el servei fins pràcticament la seva transformació.

Entre les moltíssimes activitats que desenvolupà el Servei d'Extensió Agrària a Inca, se'n poden destacar les següents de manera aleatòria i il·lustrativa:

- Asfaltat de camins, com el de Santa Magdalena per l'escorxador.
- Electrificació de zones rurals.
- Instal·lació de canonades d'aigua potable a indrets pròxims als nuclis urbans.
- Desratització: importants foren els projectes fets a Costitx i a Sta. Eugènia, casa per casa.
- Creació d'un parc d'eines comunitàries: màquina d'esquitar, tractor i molí, entre d'altres.
- Seminaris educatius per matèries (SEGE), principalment sobre adobats, poda o maneig i alimentació del bestiar.
- Viatges, quasi sempre anuals; s'incidí molt amb els relacionats amb el cultiu de l'ametller. Però també a fires agrícoles, de maquinària i ramaderes.
- Educació, especialment dirigida als joves, però també a l'obtenció del carnet de tractorista. Comptabilitat i economia domèstica.
- Seguiment tècnic i econòmic de moltes explotacions.
- Sessions de cinema tècnic, emprant la col·lecció de films del servei, la majoria elaborats pel propi departament; tots ells en format de 16 mm.
- Organització de conferències, amb l'assistència de tècnics de primera línia, com el veterinari J. Romagosa Vila.

L'any 1984 el SEA es traspasà a la CAIB, canvià radicalment els objectius i la tasca que desenvolupaven els tècnics. Les feines tècniques i socials a poc a poc van desaparèixer, s'imposen les gestions burocràtiques i les sol·licituds d'ajudes principalment; tot això com a conseqüència de les directrius de la Política Agrària Comunitària.

Mapa de la regió agrària

Catalunya i Balears, amb capital a Reus, tenien 6 agències de zona, 60 agències comarcals, 3 escoles de capatassos i 17 centres de Formació Professional Agrària.

Conclusions

La globalització ha relegat el sector agrari al darrer espai social per la baixa rendibilitat i per la rellevància cada cop més gran en l'economia especulativa per sobre de la productiva. Des del moment en què això passa, la gent que treballava al camp ha cercat noves alternatives en altres àmbits, especialment en el sector serveis, amb millors horaris i guanys assegurats.

Ara ens resta en el sector primari una "població agrària" envellida i joves il·lusionats per aplicar noves tècniques, d'entre les quals destaca l'agricultura ecològica.

En una illa com Mallorca, que viu del turisme de sol i platja, si volem millorar-lo i desestacionalitzar-lo, hauríem d'estudiar com millorar l'agricultura i la ramaderia. Si el paisatge és fonamental, potser hauríem de cercar alternatives per a mantenir els camps en condicions i no en l'abandonament actual. El primer hauria de ser tenir una conselleria d'Agricultura, Ramaderia i Pesca.

Finalment ens hauríem de plantejar per què un organisme com el SEA, que resultava útil a l'agricultor per la seva proximitat, desapareix, i es desaprofita una infraestructura que a hores d'ara encara tendria vigència, amb la necessitat d'aprofundir en la funció educativa basada en els problemes reals dels professionals agraris, tècnics i socials, d'avui i de demà. El fet és que en altres zones de l'Estat espanyol i d'Europa encara funciona.

Bibliografia

- "Semillas de modernidad". (Vídeo). Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació, 2005.
- "Imágenes de un mundo rural 1955-1980". Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació, 2005.
- Digitalització de la documentació gràfica i documental produïda pel SEA. Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació, 2005.
- AA. VV. *El Servicio de Extensión Agraria. Vivencias, recuerdos y vigencia*. Madrid: Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí, 2009.
- Joan Rallo. 2010. Comunicació personal.